

BÖLÜM 12

ARAŞTIRMALARDA DEĞİŞEN VE DÖNÜŞEN VERİ TOPLAMA YÖNTEMLERİ: ULUSLARARASI ARAŞTIRMALARDAN ÖRNEKLER

Melike SARAÇ¹

GİRİŞ VE LİTERATÜR

Sosyal araştırmalarda verinin elde edilmesi sürecinde yıllar içinde çeşitli değişimler ve dönüşümler yaşanmıştır. Araştırma dünyasındaki bu değişim ve dönüşüm 1930-1960, 1960-1990 ve 1990 yılı sonrası olmak üzere üç dönemde incelenmiştir (Groves, 2011). İlk dönem veri toplama kavramının yerleştiği ve bilgi üretimi için gerekli olan temel ölçme araçlarının geliştirildiği, ikinci dönem araştırma yöntemlerinin yaygın bir şekilde kullanıldığı ve toplanan verinin politika geliştirme ve yatırım gibi süreçlere yardımcı olduğu, son dönem ise araştırmalara katılım oranlarının düştüğü, alternatif veri toplama yöntemlerinin geliştirilmeye başlandığı ve toplumsal değişimin ve ilerleyen teknolojinin yöntem ile buluştuğu bir dönem olarak tarif edilmiştir.

Olasılıklı örneklem, yapısal sorular, örneklem çerçevesi, sonlu nüfuslar için istatistiksel çıkarsama gibi kavramlar ilk olarak 1940'lı yıllarda ortaya çıkmıştır (Groves, 2011). Araştırmalarda hata kavramı ise (Deming, 1944, 1950), (Hansen, Hurwitz & Madow, 1953), (Kish, 1965) çalışmalarında tanımlanmıştır. 1950'li ve 1960'lı yıllar ise özellikle İngiltere ve Amerika'da yürütülen araştırmalarda yüz yüze görüşme yönteminin yaygın olarak kullanıldığı dönemdir. Bu dönemde az sayıdaki araştırmada okur-yazar nüfus için posta yöntemi kullanılmıştır. Yüz yüze araştırmalara göre maliyet; posta araştırmalarına göre hız avantajıyla öne çıkan telefon araştırmaları ise 1980'li ve 1990'lı yıllarda yaygın bir şekilde kullanılmıştır. Bilgisayarlar ise veri işleme, analiz ve yazılım gibi süreçlere 1970'li yıllarda dâhil olmuştur (Heeringa, 2021). Günümüzde araştırma tasarımı, veri toplama-

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Hacettepe Üniversitesi, Nüfus Etütleri Enstitüsü, Sosyal Araştırma Yöntemleri AD., melikesarac@hacettepe.edu.tr, ORCID iD: 0000-0003-1076-9473

KAYNAKLAR

- Conrad, F. G., Schober, M. F., Antoun, C., et al. (2017). Text interviews on mobile devices. In P. P. Biemer, E. de Leeuw, S. Eckman, B. Edwards, F. Kreuter, L. E. Lyberg, N. C. Tucker, & B. T. West (Eds.), *Total Survey Error in Practice* (pp. 299-318). New Jersey: John Wiley & Sons, Inc.
- Couper, M. P. (2000). Web surveys: A review of issues and approaches. *The Public Opinion Quarterly*, 64 (4), 464-494. Doi: 10.1086/318641
- Couper, M. P. (2005). Technology trends in survey data collection. *Social Science Computer Review*, 23 (4), 486-501. Doi: 10.1177/0894439305278972
- Daas, P. J., Puts, M. J., Buelens, B., et al. (2015). Big data as a source for official statistics. *Journal of Official Statistics*, 31 (2), 249-262. Doi: 10.1515/jos-2015-0016
- De Choudhury, M., Gamon, M., Counts, S., et al. (2013). Predicting depression via social media. *The International AAAI Conference on Web and Social Media (AAAI-13)*, 14-18 July 2013, Washington, USA, (pp. 128-137).
- De Nazelle, A., Seto, E., Donaire-Gonzalez, D., et al. (2013) Improving estimates of air pollution exposure through ubiquitous sensing technologies. *Environmental pollution*, 176, 92-99. Doi: 10.1016/j.envpol.2012.12.032
- Deming, W. E. (1944). On errors in surveys. *American Sociological Review*, 9 (4), 359-369.
- Ehrlich, J. S. & Riesman, D. (1961). Age and authority in the interview. *Public Opinion Quarterly*, 25 (1), 39-56.
- ESS (2025). *European Social Survey*. (04/07/2025 tarihinde <https://www.europeansocialsurvey.org/about-ess> adresinden ulaşılmıştır).
- Foster, I., Ghani, R., Jarmin, R. S., et al. (2016). *Big data and social science: A practical guide to methods and tools*. Chapman and Hall/CRC.
- Fuchs, M. (2008). Mobile web survey: A preliminary discussion of methodological implications. In F. G. Conrad, & M. F. Schober (Eds.). *Envisioning the survey interview of the future* (pp. 77-94). New Jersey: John Wiley & Sons, Inc.
- Groves, R. M., Fowler Jr, F. J., Couper, M. P., et al. (2004). *Survey methodology*. New Jersey: John Wiley & Sons.
- Groves, R. M. (2011). Three eras of survey research. *Public Opinion Quarterly*, 75 (5): 861-871. Doi: 10.1093/poq/nfr057
- Groves, R. M., & Couper, M. P. (2012). *Nonresponse in household interview surveys*. New Jersey: John Wiley & Sons.
- Hand, D. J. (2018). Statistical challenges of administrative and transaction data. *Journal of the Royal Statistical Society Series A: Statistics in Society*, 181 (3), 555-605. Doi: 10.1111/rssa.12315
- Hansen, M. H., Hurwitz, W. N., & Madow, W. G. (1953). *Sample survey methods and theory. Vol. I. Methods and applications*. John Wiley.
- Heeringa, S. G. (2021). The changing survey landscape: challenges and opportunities. *Lecture Notes for Sampling Program Workshop*, 19 July 2021, Ann Arbor, USA, (with contributions from Graham Kalton and Lars Lyberg).
- Japac, L., Kreuter, F., Berg, M., et al. (2015). Big data in survey research: AAPOR task force report. *Public Opinion Quarterly*, 79 (4), 839-880. Doi: 10.1093/poq/nfv039
- Kane, E. W., & Macaulay, L. J. (1993). Interviewer gender and gender attitudes. *Public Opinion Quarterly*, 57 (1), 1-28. Doi: 10.1086/269352
- Kish, L. (1965). Sampling organizations and groups of unequal sizes. *American Sociological Review*, 30 (4), 564-572. Doi: 10.2307/2091346
- Schuman, H., & Converse, J. M. (1971). The effects of black and white interviewers on black responses in 1968. *Public Opinion Quarterly*, 35 (1), 44-68. Doi: 10.1086/267866
- Schober, M. F., Conrad, F. G., Antoun, C., et al. (2015). Precision and disclosure in text and voice interviews on smartphones. *PloS One*, 10 (6), e0128337. Doi: 10.1371/journal.pone.0128337.
- Tumasjan, A., Sprenger, T. O., Sandner, P. G., et al. (2011). Election forecasts with Twitter: How 140 characters reflect the political landscape. *Social Science Computer Review*, 29 (4), 402-418. Doi: 10.1177/0894439310386557
- WVS (2025). *World Values Survey içeriği*. (07/07/2025 tarihinde <https://www.worldvaluessurvey.org/WVSContents.jsp> adresinden ulaşılmıştır).